

Międzynarodowa konferencja
Vocational Designing and Career Counseling:
Challenges and New Horizons,
Padwa (Włochy), 12–14 września 2011

Uniwersytet Padewski wraz z Włoskim Naukowym Stowarzyszeniem Poradnictwa Zawodowego (SIO), Uniwersytetem Bolońskim, Włoskim Stowarzyszeniem Psychologicznym (AIP) oraz Laboratorium (La.R.I.O.S) zorganizowały międzynarodową konferencję naukową dotyczącą poradnictwa kariery. Tematyka konferencji koncentrowała się wokół zawartych w tytule kwestii wyzwań i perspektyw stojących przed nauką i praktyką dotyczących wspomagania rozwoju zawodowego. Celem konferencji było poszukiwanie odpowiedzi na pytania o sposób uprawiania doradztwa i poradnictwa kariery w sytuacji powszechnej niepewności, głębokiego społecznego i ekonomicznego kryzysu, zagrożenia bezrobociem, marginalizacją, a także w sytuacji, kiedy życie, nie tylko zawodowe jednostek, coraz częściej wymaga uwzględnienia mobilności i elastyczności. Organizatorzy i gospodarze spotkania, którymi byli Laura Nota i Salvatore Soresi, w centrum konferencji postawili więc

pytania o przyszłość poradnictwa kariery i o przyszłość nauki badającej te zagadnienia. Trzydniowe obrady koncentrowały się na poszukiwaniu odpowiedzi na pytania o gotowość i stopień przygotowania doradców do udzielania wsparcia w aktualnej sytuacji społecznej i gospodarczej świata zachodniego oraz o wybór i promocję adekwatnego do zastanych i przyszłych wyzwań teoretycznego modelu poradnictwa kariery. Nieskrywaną ambicją organizatorów było dokonanie punktu zwrotnego w praktyce europejskiego poradnictwa wspierającego rozwój zawodowy człowieka poprzez upowszechnienie idei *Life Designing*, którą można utożsamić z formułowaną w naszym kraju ideą poradnictwa biograficznego. Symbolem dokonywanego paradygmatycznego zwrotu był wizerunek Galileusza, promujący włoską konferencję. Wybór renesansowego uczonego, który odrzucił powszechnie stosowaną jeszcze w jego czasach scholastykę jako metodę naukowego poznania na

rzecz empiryzmu, nie wydaje się więc przypadkowy. Inicjowanie różnorodnych zmian w nauce obecne bowiem było w historii uniwersytetu Padewskiego. To tutaj po raz pierwszy w świecie stopień doktora uzyskała kobieta Elena Lucrezia Cornaro Piscopia w 1678 r., a sala anatomiczna (*Anatomy Theatre*) z 1594 r. służyła za wzorzec tego typu sal i była kopiowana w innych uniwersytetach ówczesnej Europy. Na uniwersytecie w Padwie (drugim najstarszym po Bolońskim Uniwersytecie europejskim), założonym w 1222 r., studiowali m.in. Jan Kochanowski i Mikołaj Kopernik.

Wrześniowa konferencja obfitowała w wydarzenia, których prawdopodobne znaczenie zarówno dla nauki o poradnictwie, jak i samej praktyki poradnictwa kariery będzie wykraczało poza symboliczne gesty. Jeszcze w przeddzień oficjalnego otwarcia konferencji zawiązało się w Padwie *European Society for Vocational Designing and Career Counseling*, stowarzyszenie skupiające badaczy poradnictwa. Wśród założycieli tej organizacji byli przedstawiciele polskiego środowiska naukowego: Alicja i Józef Kargulowie, Violetta Drabik-Podgórna oraz Joanna Minta.

Drugą, w mojej opinii ważną nie tylko symbolicznie, inicjatywą organizatorów była publikacja książki, zawierającej odpowiedzi na zadane wcześniej e-mailem przez gospodarzy pytania, udzielone przez badaczy z kilku kontynentów. Zakres tematyczny pytań dotyczył roli poradnictwa w życiu jednostek i społeczeństwa w czasach kryzysu; możliwości przeciwdziałania marginalizacji i wykluczenia społecznego; współpracy doradców ka-

riery; możliwych celów i działań poradnictwa podejmowanych wobec jednostek znajdujących się w niekorzystnej sytuacji życiowej; optymalizowania wpływów poradnictwa na decyzje polityków; kompetencji doradców; wreszcie trosk i niepokojów toczących doradców w ich krajach. Zebrane odpowiedzi stanowią ciekawą kolekcję myśli, przekonań, obaw i nadziei badaczy oraz praktyków poradnictwa kariery z wielu krajów świata. Są zarówno próbą nakreślenia widzianych oczyma badaczy wyzwań, stojących przed poradnictwem kariery, jak i propozycją nakreślenia celów oraz podwalin nowego paradygmatu pomocy w zakresie zawodowego rozwoju ludzi.

W konferencji wzięło udział ponad 500 uczestników z Europy, ze Stanów Zjednoczonych, z Kanady, Ameryki Łacińskiej, Australii, Japonii, Republiki Południowej Afryki. Sądząc po frekwencji na sesjach wprost poświęconych idei *Life designing* oraz teoriom kariery, potrzeba wiedzy na temat formułowanego paradygmatu była bardzo wysoka. Wśród uczestników konferencji licznie reprezentowane było środowisko wrocławskiej „szkoły poradoznawstwa” skupione wokół osób A. Kargulowej i J. Karguła, z których inicjatywy w 2011 r. zostało powołane *Naukowe Towarzystwo Poradoznawcze* (NTP). Łącznie wśród uczestników konferencji było 8 badaczy z Polski. Udział Polaków zaznaczył się również w pracy przy organizacji konferencji. W Komitecie naukowym konferencji zasiadała V. Drabik-Podgórna z Uniwersytetu Wrocławskiego.

Obrady konferencji odbywały się w reprezentacyjnej Auli Magna oraz na Wydziale Psychologii Uniwersytetu Padew-

skiego. Zorganizowano je w różnych formach: sesji plenarnych, sympozjów, obrad w małych sekcjach i sesji plakatowej. Organizatorzy zaplanowali aż 52 sesje szczegółowe w ciągu dwóch dni. To rozdrobnienie powodowało jednakże trudności w podejmowaniu decyzji o wyborze poszczególnych obrad, gdyż równolegle prowadzonych było nawet 11 sesji. Zdarzało się też, że w tym samym czasie miały miejsce sesje poświęcone temu samemu problemowi. Taka sytuacja dotyczyła np. sesji na temat współczesnych wyzwań w planowaniu zawodowym. Pozostałe sesje szczegółowe były poświęcone: karierze kobiet, technikom diagnostycznym w poradnictwie, czynnikom motywacyjnym i pozazawodowym warunkującym przebieg kariery, rodzajom i sposobom prowadzenia praktyki poradnictwa, współczesnym wyzwaniom dla organizacji usług poradnictwa, sieci współpracy NICE, analizie przejść między poszczególnymi etapami w karierze i roli poradnictwa w tym zakresie, pracy z grupami klientów z różnymi rodzajami niepełnosprawności, sposobom wspierania realizacji zawodowych celów za pomocą rozwiązywania problemów, teoriom kariery, roli rodziny w dokonywaniu zawodowych wyborów, poradnictwu kariery wśród migrantów, osiąganiu celów osobistych i publicznych poprzez realizację poradnictwa, przemianom instytucji świadczących usługi poradnictwa. Na konferencji przedstawiono również 76 posterów o zróżnicowanej tematyce, ale w zdecydowanej większości omawiającej badania nad wpływem czynników dotyczących wyborów zawodowych przeprowadza-

nych wśród włoskich uczniów i studentów.

Niewątpliwie najważniejszym wydarzeniem były obrady sesji plenarnych, prowadzone w sposób przemyślany i konsekwentny. Każda z sesji była poświęcona jednemu zagadnieniu przedstawianemu przez kolejnych mówców, naświetlanego z perspektywy badań prowadzonych w różnych krajach. Przyjęcie takiego rozwiązania organizacyjnego okazało się niezwykle inspirujące i poznawczo cenne, co widoczne było we frekwencji zgromadzonych słuchaczy.

Pierwsza sesja plenarna *Vocational designing and career counseling: challenges and new horizons* miała charakter wprowadzający, stanowiła próbę nakreślenia możliwych podejść do idei realizacji poradnictwa we współczesnych trudnych warunkach rynku pracy i powiększającego się kryzysu. Salvatore Soresi z Uniwersytetu Padewskiego mówił o niepewności i rozczarowaniu teraźniejszością, którą definiował jako „przeszłość przyszłości”. Stawiał pytania o to, w jaki sposób doradcy, specjaliści zajmujący się rozwojem zawodowym mogą realizować swoją zawodową rolę i jaka można tę rolę dzisiaj zdefiniować. Dla mnie szczególnie ważnym wydawało się pytanie dotyczące tego, w jakim stopniu w dzisiejszym świecie doradcy są w stanie mówić ludziom o nadziei, pomagać swoim klientom myśleć pozytywnie. Kontynuując temat wyzwań wobec poradnictwa, Mary Heppner z Uniwersytetu Missouri w USA zwróciła uwagę na niesprawiedliwe, noszące znamiona segregacji traktowanie kobiet w sferze pracy. Natomiast odnosząc się do zjawiska mar-

ginalizacji i wykluczenia społecznego, Laura Nota z Uniwersytetu w Padewskiego zwróciła uwagę na to, że społeczne kategorie, którymi się posługujemy, opisując zjawisko mocy oraz wykluczenia to w rzeczywistości rodzaj stanu psychicznego. W tym kontekście podjęła rozważania o zjawisku niepełnosprawności rozumianej jako brak umiejętności korzystania z dyspozycji psychicznej, jaką jest poczucie mocy. Puncy Heppner z Uniwersytetu Missouri w USA, szukając inspiracji w radzeniu sobie z trudnościami zawodowymi współcześnie żyjących ludzi, namawiał do spojrzenia w przeszłość i korzystania z mocy przodków, z ich doświadczeń. Rozwijając swoją tezę, mówił o potrzebie rozwoju kulturowych kompetencji, ich pozytywów oraz roli w identyfikowaniu potrzeb, podniesieniu efektywności w pracy, wzorów relacji społecznych, umiejętności rozwiązywania problemów. Apelowal do „rozrywania kajdan” starych nawyków, pesymizmu, odkrywania nowości w przeszłości. Jego pełne emocji wystąpienie pobudzało do refleksji, czy przeszłość naszych przodków nie jest łańcuchem? Rodziło pytania, w jaki sposób zatem oddzielać w tym łańcuchu to, co użyteczne i pozytywnie inspirujące od tego, czym syci się jedynie nasz pesymizm? W jaki sposób dziedziczyć po przodkach wyłącznie odwagę, a nie tchórzostwo? Kolejna mówczyni, Rosie Philips Bingham z uniwersytetu w Memphis, zwróciła uwagę na wyzwanie, jakie dla rynku pracy stanowi kategoria *right size*, czyli liczba pracowników organizacji, zapewniającej jej pełną efektywność i skuteczność, będącą w praktyce liczbą osób potrzebnych.

Na zakończenie pierwszego dnia obrad plenarnych ideę powołanego *The European Society for Vocational Designing and Career Counselling* przedstawiał jego przewodniczący Jean Pierre Dauwalder profesor uniwersytetu w Lozannie. Zwrócił on uwagę, że zrzeszenie naukowców ma służyć nie tylko integracji środowiska w przestrzeni europejskiej, ale również promowaniu idei *Life designing* w praktyce świadczonych usług.

Drugiego dnia obrad z dużą uwagą spotkały się dwa sympozja plenarne. Pierwsze było poświęcone projektowaniu badań opartych na koncepcjach rozwoju kariery, które sprzyjałyby optymalnemu rozwojowi młodych ludzi. Głos zabrali tu Rachel Gali Cinamon z Uniwersytetu w Tel Awiwie oraz badacze ze Stanów Zjednoczonych: Curtis Richards i Scott Solberg. R. Cinamon opowiadała niezwykle ciekawie o rozwiązaniach w zakresie uprawiania doradztwa kariery w warunkach izraelskich kibuców, jako realizacji projektu wprowadzonego przez organizację pozarządową, który w praktyce skutkował efektami w rozwoju młodzieży w wielu rolach życiowych i pozwolił jej na nabycie kompetencji w wielu obszarach życia. Z kolei C. Richards opowiadał o pracy z osobami doświadczającymi szeroko rozumianych niepełnosprawności w USA.

Z najwyższym zainteresowaniem wysłuchano wykładu Marka Savickasa z Northeastern Ohio University, który przedstawił ideę *life desing counseling* (poradnictwa biograficznego) oraz ukazał jego praktyczne implikacje. Proponowany model pracy doradcy opiera się na założeniach konstruktywizmu i narracyj-

ności, a rozmowa doradcy i klienta ogniskuje się wokół czterech pytań: 1) co się zdarzyło, 2) dlaczego się to zdarzyło, 3) jakie jest znaczenie tego, co się zdarzyło i 4) jakie są konsekwencje tego zdarzenia dla życia jednostki. Mówca podkreślił, że idea *Life designing* wymaga od doradcy umiejętności prowadzenia edycji opowiadanej przez klienta historii, dzięki której następują przemiany tożsamości radzącego się. Warta podkreślenia jest zbieżność myśli M. Savickasa z koncepcją poradnictwa biograficznego konstruowaną w środowisku wrocławskiej „szkoły poradoznawstwa” reprezentowanej na konferencji w Padwie, co daje nadzieję na bliską współpracę obu środowisk.

Ostatniego dnia odbyły się dwa sympozja. Pierwsze z nich poświęcone było paradygmatowi projektowania życia (*Life-designing*). Sympozjum to było swoistą kontynuacją wykładu M. Savickasa. Głos zabrali Maria Eduarda Duarte z Uniwersytetu w Lizbonie, Raoul van Esbroeck z Bruskelskiego Uniwersytetu Vrije, Jean Pierre Dauwalder z Uniwersytetu w Lozannie oraz Laura Nota i Salvatore Sorelli, a także Jean Guichard z Narodowego Instytutu Pracy i Poradnictwa Zawodowego w Paryżu. Sympozjum stało się swoistym programem ideowym powstałego Europejskiego Towarzystwa Naukowego, które niejako było konsekwencją prowadzonych od kilku lat wspólnych badań nad realizacją poradnictwa w europejskich ośrodkach. M. Duarte dokonała próby umiejscowienia paradygmatu *Life designing* w odniesieniu do tradycyjnych orientacji teoretycznych poradnictwa kariery rozwojowych i empirycz-

nych. J.P. Dauwalder analizował skutki nowego promowanego modelu poradnictwa, których konsekwencją są wyzwania wobec kompetencji doradców. Wystąpienie L. Nota koncentrowało się na przedstawieniu celów edukacji doradców do pracy nie tylko w paradygmacie *Life designing*, ale i pracujących w oparciu o tradycyjne idee poradnictwa w aktualnie zmieniającym się świecie. Na koniec J. Guichard przedstawił rolę dialogowania w projektowaniu i re-projektowaniu oczekiwań klientów na przykładzie dwóch osób. W podsumowaniu sympozjum R. van Esbroeck podkreślił, że przyjęcie danego paradygmatu idei realizacji poradnictwa (doradztwa, poradnictwa, edukacji) zależy od potrzeb klienta.

Ostatnie, kończące konferencję sympozjum poświęcone było wzajemnemu oddziaływaniu pracy i życia rodzinnego, analizowanego z perspektywy socjokulturowej. Richard Young z British Columbia University w swoim wystąpieniu podkreślał powszechność wyzwań i konieczności zmian obejmujących zarówno sferę pracy, jak i życia rodzinnego. Argumentował konieczność kierowania się w życiu zasadą wspólnych działań (z innymi) ukierunkowanych na cel, którym jest integracja wszystkich życiowych projektów. Z zasady tej wyprowadził także dyrektywy odnoszące się do praktyki poradnictwa kariery. Przypomniął, że działania doradcy winny się koncentrować niezmiennie wokół trzech celów: wsparcia narracji klienta, konfrontowania klienta z jego wypowiedziami, poszukiwania skuteczności. Dla polskich poradoznawców dyrektywy te brzmią znajomo i są opisywane w naszej literaturze

np. przez M. Kulczyckiego w jego koncepcji poradnictwa relacyjnego (życiowego).

Oceniając krytycznie myśli przedstawiane na konferencji, nie sposób zauważyć, że dla polskich badaczy poradnictwa nie są one niczym nowym i stanowią podstawowy kanon poradoznawczej wiedzy. Fakt ten został zresztą dostrzeżony przez uczestników konferencji. Wystąpienie J. Kargula prezentujące rozwój i osiągnięcia naukowe, wypracowane przez polskich poradoznawców, teoretyczne podstawy oraz wysiłki na rzecz integracji środowiska, które zaowocowały powołaniem NTP, spotkało się z zainteresowaniem i uznaniem, między innymi ze strony Amerykańskiego Towarzystwa Psychologicznego, które zaprosiło profesora do współpracy w międzynarodowych badaniach dotyczących modelu kształcenia doradców.

Podsumowując, nie bez satysfakcji można stwierdzić, że formułowana wizja i koncepcja poradnictwa kariery również w Polsce wpisuje się obecnie w główny nurt badań teoretycznych i codziennej realizacji poradnictwa na świecie. Smutne jest jednak to, że stan naszej wiedzy nie jest znany szerszej opinii specjalistów. Konferencja w Padwie poprzez prezentację idei *Life designing* pozwoliła na integrację rozproszonych w Europie i świecie badaczy i włączenie tego paradygmatu w główny nurt poradnictwa kariery, co daje nadzieję również na realne zmiany w organizowaniu usług poradnictwa w Europie i upowszechnienie naszej myśli poradoznawczej.

Marcin Szumigraj